

Комунікаційна рамка на тему подолання туберкульозу - 2026 рік

24 березня - Всесвітній день боротьби з туберкульозом;

Березень 2026 р. - місяць подолання туберкульозу

ЗМІСТ

ГАСЛО 2026 РОКУ

КОНТЕКСТ

АКТУАЛЬНІСТЬ

МЕТА КОМУНІКАЦІЙ

ЦІЛЬОВІ АУДИТОРІЇ

КАНАЛИ КОМУНІКАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ ТА АКТИВНОСТІ

ТАЙМЛАЙН КОМУНІКАЦІЙ

МЕСЕДЖ-БОКС

ПОСИЛАННЯ

ГАСЛО 2026 РОКУ

- Так! Ми можемо подолати туберкульоз. Лідерство - за державою, сила - в громадах.

КОНТЕКСТ

У 2024 році в Україні було оновлено нормативно-правову базу у сфері протидії туберкульозу. Ухвалені зміни дали суттєві результати: вдосконалено медичну допомогу при туберкульозі, поліпшено доступ людей з туберкульозом до якісних, сучасних людиноорієнтованих методів профілактики, діагностики, лікування та догляду, що відповідають міжнародним рекомендаціям. На сьогодні ТБ в Україні лікують за сучасними європейськими стандартами, що базуються на доказовій медицині.

Затверджений Наказом МОЗ України №593 від 07.04.2025 Порядок допуску до відвідування закладів освіти та дитячих закладів оздоровлення та відпочинку здобувачів освіти, які хворіють на туберкульоз із бактеріовиділенням, до завершення ними лікування відкрив можливість дітям, які лікуються від туберкульозу, відвідувати заклади освіти ще до завершення лікування.

З 1 січня нинішнього року діє оновлений Календар профілактичних щеплень, за яким перше щеплення проти туберкульозу (БЦЖ) проводиться на другу добу після народження дитини. Такі зміни значно спрощують отримання послуги вакцинації - захистити дитину від ТБ батьки можуть ще до виписки з пологового стаціонару.

Реформа медичної галузі з акцентом, зокрема, на поліпшення доступу людей, які хворіють на туберкульоз, до медичної допомоги уже засвідчила ефективність обраного курсу. В

умовах повномасштабної війни і пов'язаних з нею постійних викликів фтизіатрична служба адаптувалася до нових вимог. Об'єднання протитуберкульозних закладів з іншими закладами охорони здоров'я значно посилює їхню спроможність, розширює спектр медичних послуг, наближає і полегшує доступ людей до діагностики і лікування, а головне - дозволяє **зберегти систему та забезпечити безперервність доступу людей, які хворіють на туберкульоз, до якісних медичних послуг.**

Сьогодні в кожній області України працюють фтизіопульмонологічні центри, які координують надання протитуберкульозної медичної допомоги населенню та забезпечують надання медпослуг з діагностики та лікування дорослих і дітей із туберкульозом в амбулаторних та стаціонарних умовах за договором про медичне обслуговування населення. Вони функціонують і на прифронтових територіях, забезпечуючи доступність лікування для всіх, хто цього потребує.

З вересня 2026 року в усіх закладах первинної медичної допомоги сімейні лікарі зможуть проводити лікування та супровід пацієнтів, які хворіють на туберкульоз.

АКТУАЛЬНІСТЬ

У 2025 році більше **132000** людей в Україні пройшли діагностику на ТБ рекомендованим ВООЗ сучасним молекулярно-генетичним методом (перелік закладів охорони здоров'я, де встановлено системи GeneXpert для виявлення туберкульозу, за [посиланням](#)).

Серед них у 2025 році зареєстрованих людей з **туберкульозом (ТБ)**, включно з його рецидивами **15564** людей проти **18140** у 2024 році.

368 осіб від загальної кількості зареєстрованих у 2025 році людей з ТБ - діти, віком 0-14 років.

У 2025 році **туберкульоз виявлено у 408 внутрішньо переміщених осіб, які перебували у місцях тимчасого перебування.** Усім внутрішньо переміщеним особам гарантується право на безоплатну медичну допомогу. Незалежно від місця проживання і реєстрації кожен може отримати медичну допомогу в повному обсязі. Це право реалізується через Програму медичних гарантій. [Рекомендації для лікарів, які працюють із внутрішньо переміщеними людьми](#)

За даними Global TB Report 2025, у 2024 році Україна увійшла до 24 країн, які досягли охоплення тестування на стійкість до рифампіцину щонайменше 80%, що свідчить про ефективність національних програм.

Лікування від туберкульозу у 2025 році отримували 15977 людей, протягом того ж року вилікувалися від туберкульозу 14755 людей, інші продовжують лікування.

З метою формування підтримки та прихильності до лікування у пацієнтів з туберкульозом, продовжено реалізацію послуг медико-психосоціального супроводу. Кожен пацієнт, який отримує лікування від туберкульозу, за потреби може отримати послуги медико-психосоціального супроводу.

Охоплення профілактичним щепленням у 2025 році становило **91,9%**. Вакцинація захищає дітей від розвитку важких форм ТБ.

Для забезпечення реалізації заходів з подолання ТБ в кожному регіоні України діють фтизіопульмонологічні центри. На сьогодні в Україні працює близько 440 лікарів-фтизіатрів.

Актуальною на сьогодні в Україні залишається проблема пізнього виявлення туберкульозу - захворювання виявляють на пізніх стадіях, тоді як ТБ важливо виявити якомога раніше і без зволікань розпочати лікування. Чим раніше виявлено хворобу - тим ефективнішим є лікування. Тому так важливо за перших симптомів (кашель понад два тижні, різке схуднення, нічна пітливість, слабкість) звернутися до сімейного лікаря. Людям, які належать до груп ризику, рекомендовано проходити щорічний систематичний скринінг.

Люди не завжди звертаються по медичну допомогу через низку причин:

- виклики повномасштабної війни — небезпеку, переїзди, втрату доступу до медзакладів або пріоритет інших нагальних потреб;
- брак інформації про туберкульоз: як він передається, чи лікується і куди звертатися;
- часто заважає страх — що в лікарні поставляться упереджено або що допомога буде неякісною;
- вважають туберкульоз невиліковним, тому не бачать сенсу звертатися до лікаря;
- дехто переконаний, що обстеження та лікування коштують дорого, хоча насправді вони безоплатні;
- окремою проблемою залишається стигма й дискримінація: через страх інфікування та недостатню обізнаність у суспільстві люди бояться осуду і приховують симптоми замість того, щоб своєчасно звернутися по допомогу.

МЕТА КОМУНІКАЦІЙ

- Підвищити обізнаність загального населення щодо основних симптомів ТБ та можливості вилікувати захворювання, шляхів передачі та профілактики ТБ;
- акцентувати увагу населення на важливості профілактики ТБ;
- сформувати відповідальне ставлення людей до власного здоров'я, прихильність до вчасних обстежень за наявності тривожних симптомів;
- сприяти зміні суспільної думки і формуванню адекватного ставлення до діагнозу ТБ і толерантного ставлення до людей, яких він торкнувся;
- спонукати людей із груп ризику обстежуватися для вчасного діагностування туберкульозу;
- сприяти підвищенню рівня виявлення ТБ;
- сприяти поліпшенню ефективності лікування (підвищення рівня поінформованості про те, що ТБ виліковний, про доступність лікування, пацієнт-орієнтовану модель тощо);
- надати чіткі алгоритми дій за результатами тестування: людей із позитивним скринінгом скерувати на подальше обстеження та лікування;
- спонукати батьків до щеплення дітей БЦЖ. Батьки мають знати про важливість щеплення;

- сприяти підвищенню довіри населення до медичних працівників, які в надскладних умовах ефективно і якісно забезпечують надання медичної допомоги пацієнтам.

ЦІЛЬОВІ АУДИТОРІЇ

- Люди, які хворіють на ТБ, та їх близькі;
- люди з груп ризику;
- загальне населення;
- медичні фахівці;
- громадські організації.

КАНАЛИ КОМУНІКАЦІЇ

Загальнонаціональні комунікаційні канали:

- Офіційний сайт МОЗ, офіційний сайт ЦГЗ
- Офіційні сторінки в соціальних мережах (Facebook, Instagram, LinkedIn)
- ЗМІ (інтернет-медіа, друковані видання, радіо, ТБ)
- Неурядові організації
- Бази розсилок повідомлень
- Тематичні групи в соціальних мережах

Регіональні комунікаційні канали:

- Офіційні сайти та сторінки ЦКПХ у соцмережах
- Офіційні сайти та сторінки фтизіопульмонологічних центрів у соцмережах
- Місцева влада (ОВА, ОТГ та ін.).
- Медичні установи
- Неурядові організації.
- Місцеві ЗМІ (інтернет-медіа, друковані видання, радіо, ТБ).
- Лідери думок (вчителі, релігійні діячі).

Партнери та стейкхолдери

- Місцеві адміністрації
- Медична спільнота
- Неурядові організації
- Медіа

МАТЕРІАЛИ ТА АКТИВНОСТІ

- анонси, пресрелізи, статті
- інфографіка
- відео:
 - [Профілактика, скринінг, лікування ТБ у дітей](#)
 - [Що варто знати про туберкульоз \(профілактика, скринінг, лікування\)](#)

- [Знай, дій, живи. Лікування туберкульозу](#) Історія одужання від ТБ лікарки, з коментарями Яни Терлеєвої, завідувачки відділу управління та протидії туберкульозу
- друковані матеріали: <https://short-link.phc.org.ua/4tdc>
 - “Дихаєш? Значить це стосується тебе. Що треба знати про туберкульоз, щоб захистити себе і близьких” - ліфлет про симптоми, профілактику та лікування ТБ
 - “Захистіть свою дитину від ТБ. Що потрібно знати батькам, щоб зберегти здоров'я своїх дітей?” - ліфлет про симптоми та лікування ТБ у дітей
 - Скринінгова анкета для дорослої особи стосовно ризику та симптомів, що можуть свідчити про ТБ.
- медіа-заходи - прес-брифінг на національному рівні (МОЗ, ЦГЗ, партнери) та в областях (ЦКПХ, фтизіопульмонологічні центри) 24 березня

ТАЙМЛАЙН КОМУНІКАЦІЙ

Старт кампанії

- публікації про старт кампанії на сайтах, у соцмережах *МОЗ, ЦКПХ, фтизіопульмонологічних центрів*;
- 16 березня - запуск онлайн-квізу/конкурсу про туберкульоз із посиланням на сайт ЦГЗ.
- 24 березня - прес брифінг за участі МОЗ (за згодою), ЦГЗ та партнерів (Медіацентр, Київ вул. Грінченка, 9)
- медіа-заходи в регіонах - протягом місяця
- проведення лекцій, зустрічей у шкільних, вищих навчальних закладах - протягом місяця

МЕСЕДЖ-БОКС

Ключові повідомлення:

Туберкульоз виліковний! Вчасна діагностика та правильне лікування гарантують одужання.

В Україні туберкульоз лікують сучасними та ефективними методами.

У переважній більшості лікування ТБ відбувається амбулаторно (за офіційними даними, 70% людей отримують лікування амбулаторно) і, крім нетривалого лікарняного періоду, люди мають змогу жити повноцінно - навчатися, працювати тощо, - і це безпечно для інших.

Народні засоби не лікують туберкульоз.

Туберкульоз - це така ж інфекційна хвороба, як і багато інших, які можна повністю вилікувати.

ТБ не передається через побутові контакти: рукостискання, обійми, поцілунки, спільний посуд, постільну білизну, одяг, їжу чи воду. Основний шлях — повітряний при тривалому спілкуванні з хворим (кашель, чхання), а не через предмети.

БЦЖ - захищає дітей від важких форм ТБ.

Терапію для лікування туберкульозу призначають лікарі-фтизіатри - вони підбирають оптимальну схему прийому препаратів, враховуючи стан пацієнта та особливості перебігу хвороби. Отримавши призначення, людина може звернутися для подальшого супроводу за місцем проживання до сімейного лікаря, який стежить за перебігом хвороби, станом здоров'я пацієнта, дотриманням режиму лікування та надає відповідні рекомендації.

Про хворобу

Туберкульоз (ТБ) - інфекційне захворювання, спричинене мікобактерією туберкульозу (*Mycobacterium tuberculosis*), яка найчастіше вражає легені, але може вражати й інші органи й системи. Туберкульоз передається повітряним шляхом. Потрапивши в організм людини, бактерії часто не викликають жодних симптомів. Проте за певних умов, коли імунна система слабшає, інфекція може активізуватися й призвести до появи туберкульозу.

Про профілактику

Проходьте рентгенографію раз на рік, якщо ви належите до груп ризику.

Вакцинують дітей. Вакцина БЦЖ - ефективний спосіб профілактики ТБ.

Дотримуйтеся здорового способу життя та збалансованого харчування.

Провітрюйте приміщення та дотримуйтеся гігієни.

Одним з інноваційних методів виявлення ТБ-інфекції, що рекомендовані ВООЗ та стандартами медичної допомоги "Туберкульоз" і доступні в Україні, є шкірні тести або тести на визначення вивільнення гамма-інтерферону (квантиферонові тести). Точність такого тесту - 98-100%. Завдяки сучасним стандартам медичної допомоги, українським лікарям вдалося змінити підхід до вибору режиму лікування та закріпити ефект від лікування короткостроковими курсами, що зазвичай тривають один або три місяці.

Про симптоми

- кашель, який триває довше ніж два тижні;
- температура тіла вище 37°C протягом тижня;
- задишка;
- біль у грудях;
- втрата апетиту й невмотивоване схуднення;
- постійна слабкість;
- нічна пітливість.

Про діагностику

Своєчасна діагностика відіграє важливу роль у лікуванні: чим раніше виявлено хворобу, тим легше її подолати. Якщо в людини є характерні [симптоми](#), що свідчать про туберкульоз,

потрібно негайно звернутися до сімейного лікаря, який, за потреби, направить на обстеження та консультацію до лікаря-фтизіатра.

Важливими інструментами раннього виявлення ТБ є:

[скринінгове анкетування](#) (опитування);

рентгенологічне обстеження;

молекулярно-генетичне дослідження мокротиння або інших біологічних матеріалів, зокрема калу в маленьких дітей.

Першочерговим тестом для підтвердження захворювання на туберкульоз є молекулярно-генетичне дослідження біологічного матеріалу (GeneXpert), найчастіше це мокротиння у дорослих або кал у дітей. Це дослідження допомагає не лише за лічені години встановити діагноз туберкульозу, але й визначити чутливість до одного з основних протитуберкульозних препаратів, що є критично важливим для раннього початку ефективного лікування.

Діагностика та лікування ТБ в Україні повністю безоплатні.

Лікування

Туберкульоз — повністювиліковний.

Ефективність лікування туберкульозу залежить від своєчасного початку та дотримання режиму прийому ліків. Тому, якщо вам підтвердили діагноз - не зволікайте з лікуванням, суворо дотримуйтеся призначень та рекомендацій лікаря і в жодному випадку не переривайте прийом ліків.

В усіх регіонах України доступні сучасні високоефективні препарати для лікування ТБ. Існують програми боротьби з туберкульозом і ефективні ліки.

Завдяки інноваційним лікам:

тривалість лікування чутливого ТБ скорочено до 4-6 місяців

лікарсько-стійкої форми ТБ триває переважно 6-9 місяців, профілактичне лікування туберкульозу тепер можна пройти всього за 1 - 3 місяці, а захист триває понад 10 років.

В Україні лікування протитуберкульозними препаратами безоплатне.

Де отримати допомогу?

У разі наявності симптомів зверніться до сімейного лікаря або фтизіатра.

[Лікування туберкульозу: маршрут пацієнта](#)

В Україні працюють [спеціалізовані центри боротьби з туберкульозом](#), регіональні фтизіатричні центри - в кожній області, включно у прифронтових областях.

Заклик до дії:

Не ігноруйте симптоми! Перевіртеся на туберкульоз - захистіть себе і своїх рідних!

Про лікарів-фтизіатрів:

Попри постійні загрози для життя і здоров'я через обстріли, емоційне вигорання, надмірне навантаження, фтизіатрична служба в Україні працює ефективно і якісно, щоб усі люди, які хворіють на туберкульоз, вчасно і повною мірою отримали необхідні медичні послуги.

Кожен діагностований та вилікуваний пацієнт - це перемога, яка наближає Україну до здорового майбутнього.

ПОСИЛАННЯ

- Детальна інформація про туберкульоз міститься за посиланням: <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/tuberkuloz>
- Контакти протитуберкульозних закладів відповідно до областей розташування за посиланням: <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/tuberkuloz/dlya-pacientiv-z-tuberkulozom>
- Онлайн-анкетування щодо ризику розвитку туберкульозу: <https://tbtest.phc.org.ua>